

Domkyrkoplan

Belysningsarbeten vid Domkapitelhuset och S:ta Barbaras kapell

RAÄ 88:1
Domkyrkoplan
Uppsala
Uppland

Anna Ölund

UPPLANDSMUSEET

Domkyrkoplan

Belysningsarbeten vid Domkapitelhuset och S:ta Barbaras kapell

RAÄ 88:1
Domkyrkoplan
Uppsala
Uppland

Anna Ölund

Omslagsbild: Schaktningsarbete för ny belysning kring domkyrkan i Uppsala.
Foto mot väster av Anna Ölund, Upplandsmuseet.

Upplandsmuseets rapporter 2009:35
Arkeologiska avdelningen

ISSN 1654-8280

Renritning, planer och foton: Anna Ölund, Joakim Kjellberg och Ronnie Carlsson
Planer mot norr om inget annat anges.

© Upplandsmuseet, 2009

Upplandsmuseet, S:t Eriks gränd 6, 753 10 Uppsala
Telefon 018 - 16 91 00. Telefax 018 - 69 25 09
www.upplandsmuseet.se

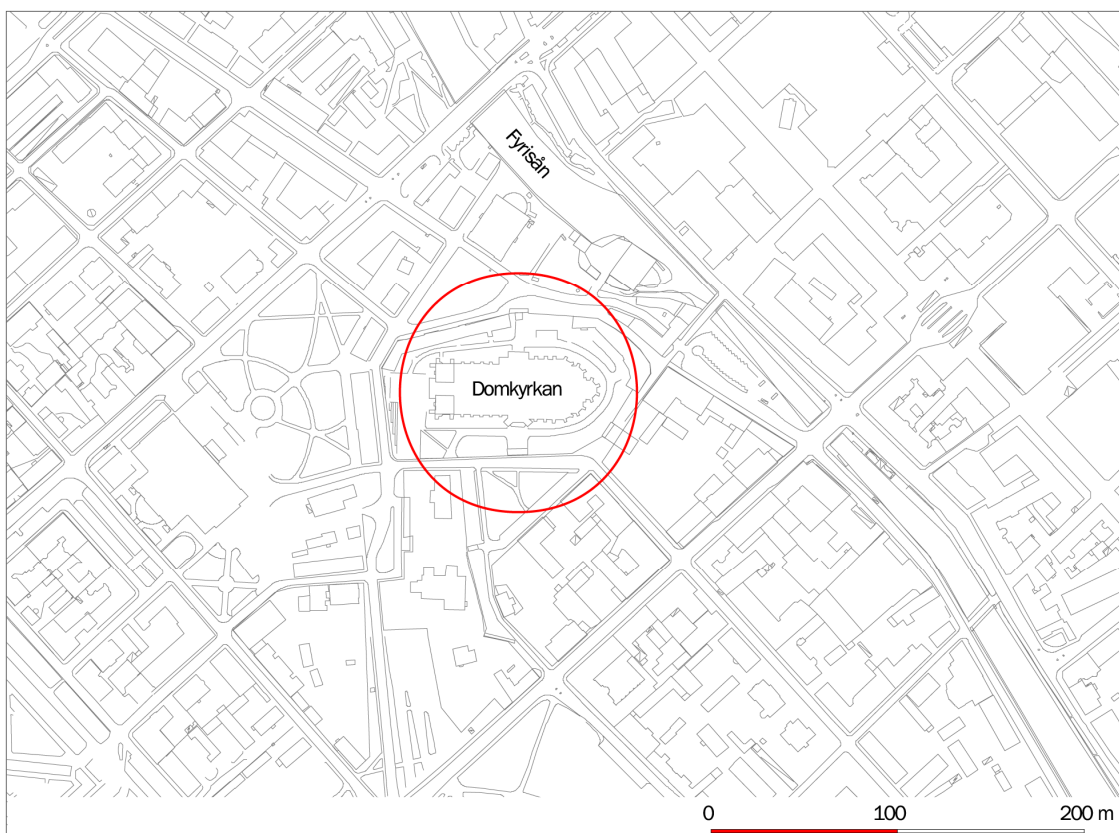
Innehåll

Inledning	6
Bakgrund	7
Arbetsföretaget	7
Tidigare undersökningar	8
Undersökningsresultat	10
A1 – Terrasseringsmur	10
Runstenarna	10
A2 – Domkapitelhuset	12
A3 – S:ta Barbaras kapell	14
Fynd	17
Sammanfattning	18
Administrativa uppgifter	18
Referenser	19

Inledning

Efter beslut 2008-04-01 från kulturmiljöenheten, länsstyrelsen i Uppsala län (lstn dnr 431-1952-08 / 431-1953-08) har Upplandsmuseet, avdelningen för arkeologiska undersökningar, utfört en arkeologisk schaktningsövervakning i samband med anläggningsarbeten runt domkyrkan i Uppsala (figur 1 och 2). Beställare var Uppsala kyrkliga samfällighet, som även bekostat undersökningen.

Den arkeologiska schaktningsövervakningen skedde kontinuerligt under maj till augusti 2008. Den utfördes av Bent Syse, Joakim Kjellberg och Anna Ölund. Behjälplig vid arbetet var även Örjan Mattson. Rapporten har sammanställts av Anna Ölund.

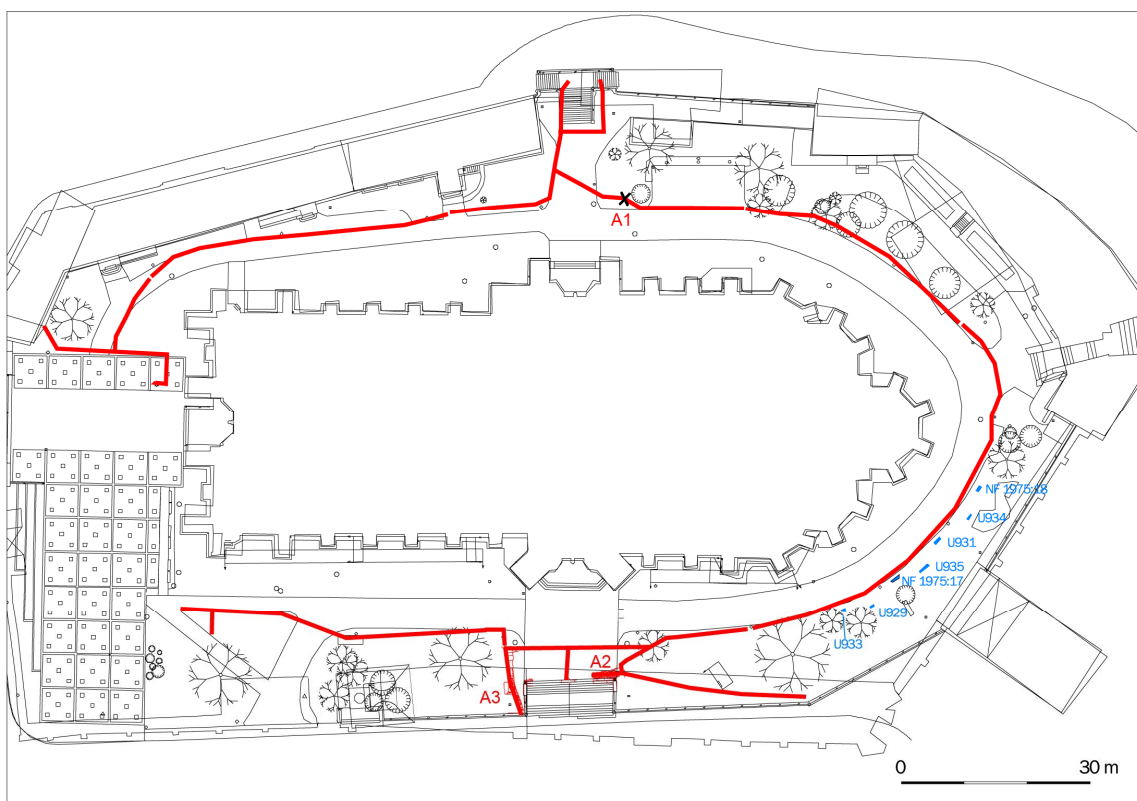
Figur 1. Översikten visar Uppsala stads centrala delar. Cirkeln markerar domkyrkan och det aktuella området.

Vid schaktningsövervakningen påträffades murrester både norr och söder om domkyrkan. Murarna på norra sidan antas utgöra resterna efter en terrasseringsmur. Murarna på domkyrkans södra sida är sannolikt resterna efter det senmedeltida domkapitelhuset och S:ta Barbaras kapell.

Bakgrund

Arbetsföretaget

Under sommaren 2008 utfördes schaktningsarbeten för nya elledningar kring domkyrkan i syfte att förbättra kyrkans fasadbelysning. Schakten följde i huvudsak äldre schakt. Arbetet påbörjades på kyrkans västra sida och löpte medsols runt kyrkan. Schaktet var tänkt att placeras invid de sju runstenar som står uppställda på domkyrkans sydöstra sida (figur 2). Runstenarna skulle temporärt flyttas, vilket skulle ske under antikvarisk kontroll. Detta undveks genom att schaktet drogs en bit ifrån runstenarna, något närmare kyrkan, än vad som var planerat.

Figur 2. Uppsalas domkyrka med de schaktade sträckorna markerade med rött. Runstenar med numrering markerade i blått. De murar som påträffats i schakten har numrerats A1-A3.

Arbetet utfördes med en liten bandburen grävmaskin (minigrävare). Schaktdjupet uppgick till 0,5-0,6 m under marknivå och bredden på schaktet var en skopbredd, ca 0,4 m. De uppgrävda jordmassorna lades på schaktkanten och när elledningarna lagts ned i marken lades schakten snabbt igen. Arbetet följdes kontinuerligt av arkeologer från Upplandsmuseet. Arbetet dokumenterades genom beskrivning, ritning och fotografering. Inmätning av schaktens placering gjordes utifrån befintliga byggnadselement. Höjdmätningar gjordes utifrån en höjdfix på domkyrkans golv på 16,24 m.ö.h samt en höjdfix på sockeln till Jacob Ulvssons

monument på 15,17 m.ö.h (RH 2000). I elledningsschaktet kring domkyrkan påträffades en stor mängd ben. Benen kommer från omrörda begravningar på Domkyrkoplan, vilka i huvudsak kan föras till 1700-talet. Allt berört benmaterial lades åter i schakten. Endast ett fynd har insamlats, vilket utgörs av en kalkstensbit från en gravhäll daterad till tiden kring år 1500 (se vidare Fynd).

Tidigare undersökningar

Platsen för ledningsarbetena ligger inom Raä 88, utbredningen för Uppsalas medeltida stadsområde inom kvarteret Domkyrkan. Kvarteret omfattar domkyrkan, Domkyrkoplan som utgörs av den äldre domkyrkogården samt de byggnader som ligger runt Domkyrkoplan. Undantaget är Skytteanum som tillhör kvarteret Domen. Runt kvarteret löper Biskopsgatan i söder, Akademigatan i väster, S:t Eriks torg och gränd i norr och Valvgatan i väster.

Ett flertal arkeologiska undersökningar har företagits på Domkyrkoplan. En fullständig genomgång av samtliga schakt och deras innehåll, i domkyrkan och dess närhet har gjorts av Ronnie Carlsson i verket Uppsala domkyrka, volym 2 (Carlsson manus).

Undersökningarna på Domkyrkoplan har berört nu rivna byggnader som exempelvis klockstapeln, S:ta Barbaras hus och kapell, domkapitelhuset och bogårdsmuren väster om domkyrkan (Carlsson manus). Eftersom domkyrkoplan använts som kyrkogård fram till 1794 har ett stort antal begravningar berörts i samband med markarbeten.

Vid förra sekelskiftet gjordes dokumentation av murverk i samband med markarbeten för en värmeanläggning. Murarna påträffades både på domkyrkans norra och södra sida. De på södra sidan antogs utgöra rester efter S:ta Barbaras hus, vilka utgjordes av en gråstensmur och oregelbundna skift av tegel. S:ta Barbaras hus kom återigen att beröras 1927, vid arbetet för resandet av monumentet över biskop Jakob Ulvsson. På platsen för monumentet påträffades en närmast kvadratisk husgrund, vilken tömdes på innehåll och dess murar dokumenterades.

År 1938 gjordes omfattande undersökningar kring domkyrkan, vilka dokumenterades av Nils Sundquist. På kyrkans norra sida påträffades en kraftig mur, synlig i flera schakt. Denna mur tolkades av Sundquist som en kunglig ringmursborg, vilket ska ha funnits på platsen under 1200-talets senare del. Sundquist undersökte även ett mindre schakt utanför den södra portalen, ett fåtal meter från trappan. I schaktet påträffades resterna efter fyra gravar. Skeletten låg relativt djupt (3,8-4,2 m) under marknivån. Placeringen för Sundquists schakt framgår av figur 4.

I syfte att bringa klarhet i domkyrkans byggnadshistoria undersöktes 1951 två partier närmast kyrkans mur, dels på den norra sidan, dels på den södra sidan. Omfattande schaktningsarbeten på domkyrkoplan skedde 1974 och 1975. Sammanlagt rör det sig om 23 undersökningar. Schakten placerades både på norra och södra sidan av domkyrkan i syfte att bl.a. hitta delar av den av Nils Sundquist rekonstruerade kungliga ringmursborgen som undersöktes 1938. I schakten påträffades inga rester efter den hypotetiska västmuren som ska ha löpt längs med

domkyrkans södra sida. Här påträffades istället rester efter en tegelkonstruktion. Undersökningen bringade även klarhet om muren efter klockstapeln som legat nordöst om domkyrkan fram till 1702 års brand. Sundquist som träffade på denna mur tolkade den som lämningar efter en kastal som föregått den kungliga ringmursborgen. Denna tolkning reviderades, då byggnaden inte tycks ha en tidigare föregångare utan är samtida med eller yngre än domkyrkan. Domkapitelhuset eller Academia Carolina omfattades även av undersökningarna 1975. Ett schakt om 4 x 2 m grävdes i syfte att lokalisera byggnaden (för schaktets placering se figur 2, ca 15 m öster om trappan på domkyrkans södra sida). I schaktets södra del framkom en stenkonstruktion som sannolikt är rester efter det senmedeltida domkapitelhuset.

Norra sidan av Domkyrkoplan omfattades av två större arkeologiska undersökningar 1992 och 1996 (Anund 1992, Anund 2008). 1992 skulle den undercentral som ligger framför domkyrkans norra portal repareras. Arbetet utfördes alltså till största del i befintliga schakt. Undercentralen hade anlagts vid slutet av 1800-talet eller början av 1900-talet. Vid 1992 års undersökning framkom återigen den mur som påträffades av Nils Sundquist 1938, Lars Gezelius 1972 och Gunilla Malm 1975 (Carlsson manus och där anförd litt.). Undersökningen omfattade ett parti som var 10,5 m långt och 2,5 m högt och som låg ca 2 m under marknivå. Sundquist hypotes att muren skulle vara en kunglig ringmursborg avfärdades. Istället tolkas muren som en terrasseringsmur vilken anlagts på domberget i stabiliserande syfte (Anund 1992). Ett nytt sophus anlades 1996 invid terrasseringsmuren mellan Domkyrkoplan och S:t Eriks torg, på domkyrkans norra sida. Här påträffades rester efter tre begravingar från åren kring år 1700 samt en mur. Byggnaden som denna mur representerar har utifrån byggnadstekniska detaljer, fyndmaterialet och kartor från 1600- och 1700-talen identifierats som ett medeltida kanikerhus (Anund 2008). På 2000-talet har mindre schaktningsarbeten skett på Domkyrkoplan vid Konsistoriehuset och invid domkyrkans mur på norra och södra sidan för nedsättning av radonbrunnar (Syse 2005, Syse 2006, Syse 2007).

Undersökningsresultat

Vid arbetet norr om domkyrkan påträffades den underjordiska servigång som löper mellan domkyrkan och Konsistoriehuset. I övrigt innehöll schakten endast grusblandad omrörd fyllning.

A1 – Terrasseringsmur

Vid A1 (figur 2) på domkyrkans norra sida strax nordöst om norra portalen påträffades murrester. Där framkom gråstensblock med murbruk 0,4 m under markytan. Murens utbredning och totala djup är okänd. Stenarna utgör troligen toppen på den kraftiga stödmur som finns på den norra sidan av domkyrkan, vilken undersökts senast 1992. Muren tolkades av Nils Sundquist som en kunglig ringborgsmur, en hypotes som senare reviderats. Muren ska troligen ses som en kraftig terrasseringsmur vilken uppförts i syfte att stabilisera marken på Dombergets norra sluttning (Anund 1992, Anund 1994).

Runstenarna

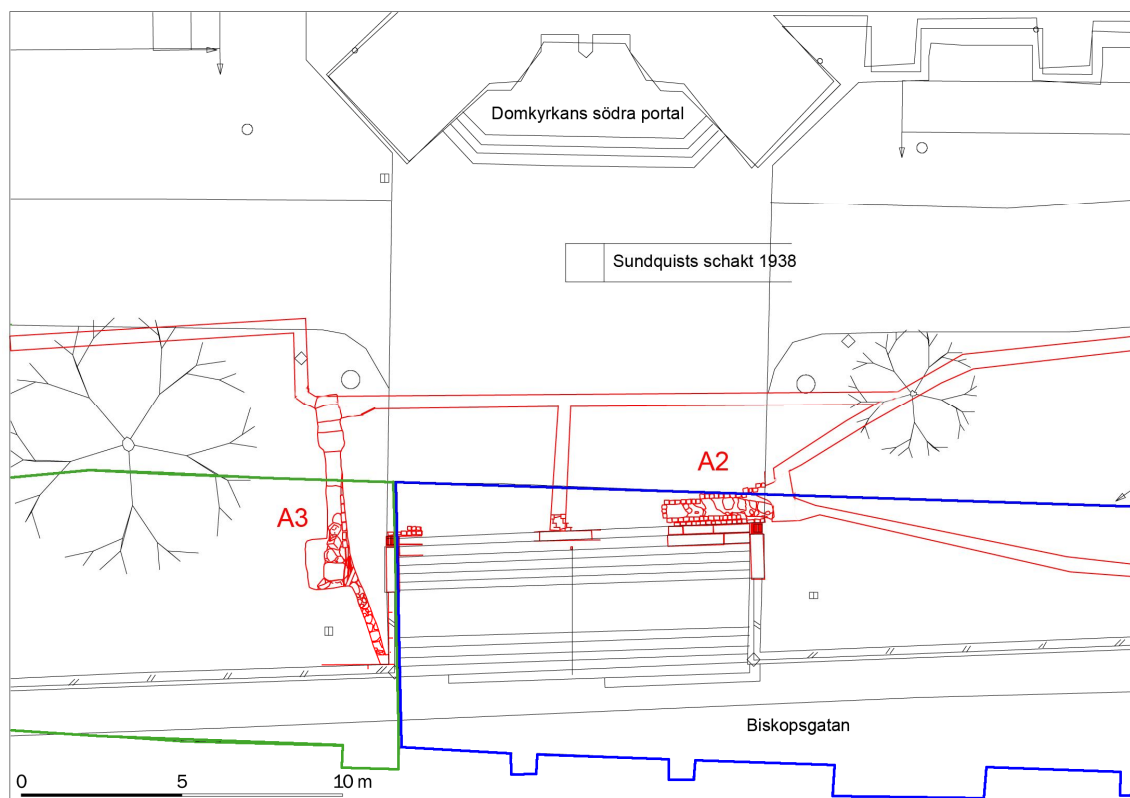
Det fanns en önskan från exploatörens sida att de befintliga asfalterade gångvägarna runt kyrkan inte skulle beröras av ledningsschakten, som istället skulle läggas på gräsytor. På domkyrkans östra sida finns sammanlagt sju runstenar uppställda på gräset intill den asfalterade gångvägen (nr U929, U933, U934, U935, U931, NF 1975:17 och NF 1975:18). Det är dessa runstenar som länsstyrelsen i sitt beslut lämnat tillstånd att temporär flytta. På 1970-talet ställdes dessa stenar på plats och fästes med ståldubb i gjutna betongfundament, vilket framgår av en redogörelse kring domkyrkans restaurering (Uppsala domkyrkas restaureringskommitté 1977). För att bedöma risken med tätt intilliggande schaktningsarbeten grävdes en provgrop vid två av runstenarna (NF1975:18 och U934). Runstenarna uppfattades som relativt klena fundamenterade i gjutna klumpar och det bedömdes som riskabelt att schakta intill dem. Istället kom schaktet att läggas utmed den asfalterade gångvägen,

Figur 3. Runstenar uppställda på domkyrkans östra sida. Schaktet var tänkt att ligga där runstenarna står, vilket skulle ha medfört ett omfattande flyttnings- och fundamenteringsarbete. Detta undveks genom ny sträckning för schaktet. Foto mot sydväst av Anna Ölund, Upplandsmuseet.

något närmare kyrkan än planerat. På detta sätt undveks ett omfattande arbete med flyttning och fundamentering av runstenarna.

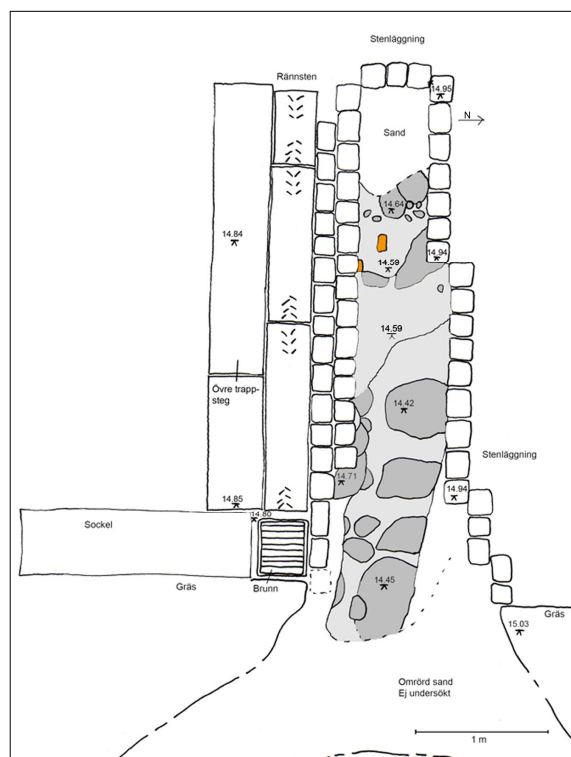
Schaktet på domkyrkans södra sida gick i de gräslagda ytorna och följde den asfalterade gångvägens kant. Här fanns endast omrört grus med benmaterial, under ett ca 0,4 m tjockt matjordslager. Vid den södra trappan ned mot Biskopsgatan svängde schaktet tillbaka mot öster och löpte ned mot staketet som finns på terrasseringsmuren som angränsar till Biskopsgatan (figur 6 och 7).

Figur 4. Plan över schaktens placering på domkyrkans södra sida, samt murresterna vid A2 och A3. På planen är domkapitelhusets utbredning efter Hoffstedts karta markerat med blått och det vägg i vägg liggande S:ta Barbaras kapell markerat med grönt. Planen gjord efter Ronnie Carlsson (manus).

A2 – Domkapitelhuset

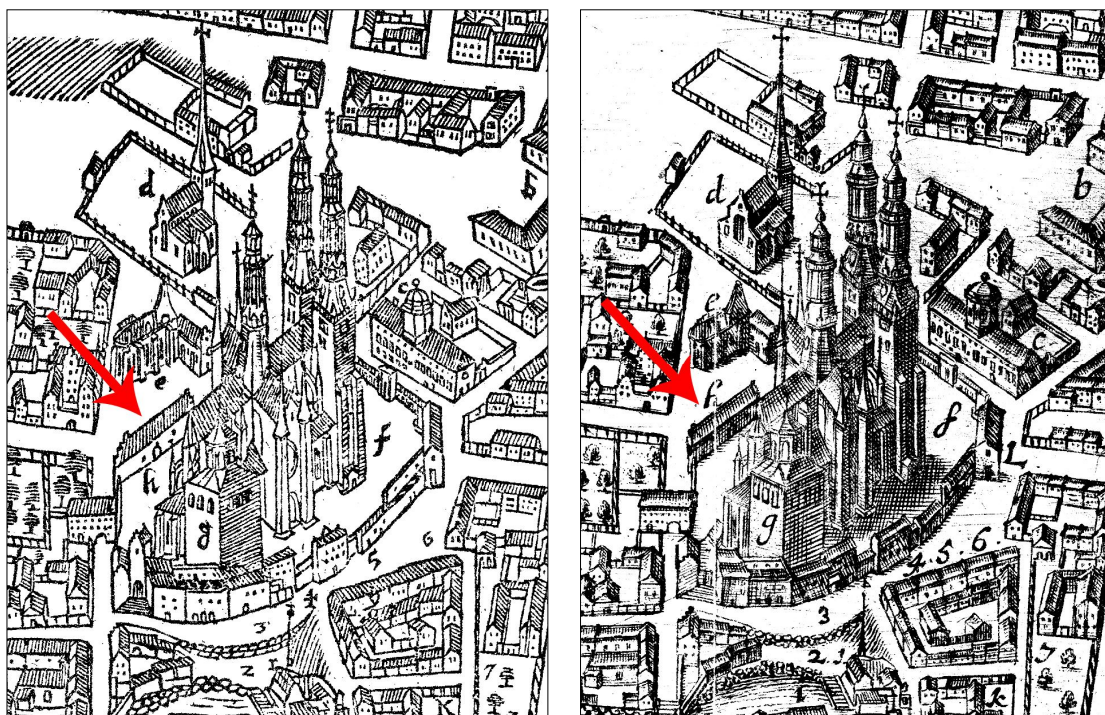
Vid trappan som löper från Biskopsgatan och upp mot den södra portalen påträffades murrester i schaktet. Lämningarna framkom under den stenbelagda yta som leder fram till den södra portalen. Direkt under stenläggningen fanns ett tunt sandlager på ca 0,05 m och under detta framkom murresterna. Muren låg alltså ca 0,15 m under nuvarande stenläggning. I schaktet som var 0,6 m brett syntes övre delen av en mur på en sträcka om 3,5 m och ca 0,5 m hög (figur 5a och 5b). Det synliga murpartiet utgjordes av kraftiga murbruksbemängda gråstenar. Av muren observerades två skift av gråsten där grävarbetet delvis skadat det övre skiftet i schaktets östra del. Stenarnas totala storlek liksom murens totala djup var ej möjligt att dokumentera. En ytterkant av muren var dock synlig, vilken löpte i närmast öst-västlig riktning med en liten dragning mot nordväst. Murens riktning stämmer väl överens med den inritade byggnadsmarkeringen på Hoffstedts karta från 1702 (figur 4). Muren utgör sannolikt det senmedeltida domkapitelhusets norra ytterliv. För att undvika att skada muren lades ledningsschaktet något längre norrut, närmare domkyrkans södra portal (figur 4). Efter dokumentation av muren lades gruset och stenläggningen tillbaka.

Figur 5a och 5b. Fotot visar schaktet framför domkyrkans södra portal där det framkom rester efter en murbruksbemängd gråstensmur. Muren är sannolikt domkapitelhusets norra mur. Fotot taget mot väster av Anna Ölund, Upplandsmuseet. Planritningen 5b visar en renritning med över samma murparti.

Byggnadshistorien för domkapitelhuset har skrivits av Ronnie Carlsson i samband med arbetet av verket Uppsala domkyrka. Nedanstående uppgifter om byggnader och årtal är hämtade ifrån detta arbete (Carlsson manus). Domkapitelhuset har legat på domkyrkans södra sida från år 1432, då det troligen just uppförts, fram till rivningen 1778. Huset byggdes som domkapitel, men kom från år 1566 (eller möjligen från 1477) och framåt att användas av Uppsala universitet för undervisning. Domkapitlet väntade med att uppföra ett nytt hus för sin verksamhet fram till 1681. Domkapitelhuset kallades efter det att Gustavianum byggts på 1620-talet för Gamla Akademin och från och med 1704 kom byggnaden att kallas för Academia Carolina. Det fanns vid rivningen planer på att bygga om huset till universitetsbibliotek eller bygga ett nytt hus på platsen för detta ändamål, planer som aldrig realiserades. När det nya biblioteket äntligen byggdes i början av 1800-talet fick det sitt namn efter Academia Carolina och kallades Carolina Rediviva- den återuppståndna karolinska [akademin].

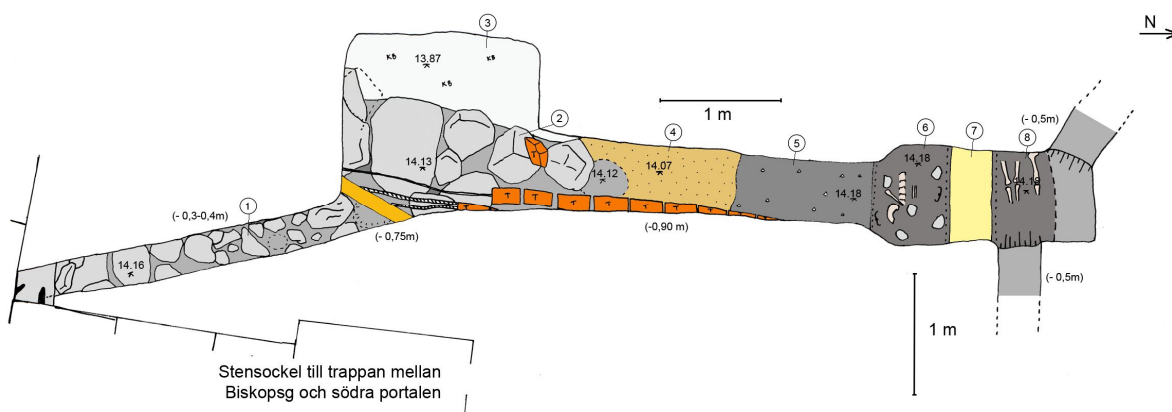
Själva byggnaden utgjordes av en 10 x 60 m stor, långsmal tegelbyggnad som låg i öst-västlig riktning på domkyrkans södra sida. Huset var byggt som ett sutteränghus med en våning mot norr och två våningar åt söder. Byggnaden hade sadeltak och trappstengavlar, vilket framgår av huskartor från 1600- och 1700-talet (figur 6a och 6b). Mycket tyder på att domkapitelhusets södra mur ursprungligen var en del av kyrkans bogårdsmur, på samma sätt som Skytteanums gavel en gång ingick i bogårdsmuren.

Figur 6a och 6b. Detalj av Rudbecks huskarta från 1679 (6a) och Padt Brügges huskarta från 1682 (6b) som visar området närmast domkyrkan. Den röda pilen markerar domkapitelhuset, som berörts av schaktningsarbetet.

A3 – S:ta Barbaras kapell

Vid trappan som förbinder domkyrkoplan med Biskopsgatan framkom inte bara lämningar efter murarna till domkapitelhuset (A2), utan även murar till S:ta Barbaras kapell (A3, figur 4 och figur 7-8). Vid anläggandet av ett elskåp väster om trappan (som förbinder Biskopsgatan och domkyrkoplan) påträffades murrester i det smala schaktet. Schaktet grävdes något större (1,5 m x 1,5 m) på platsen för elskåpets placering, så att det var möjligt att lägga elskåpet vid sidan av muren. Schaktdjupet längsmed den västra sidan av trappan varierade mellan 0,3-0,9 m under befintlig markyta (se figur 7).

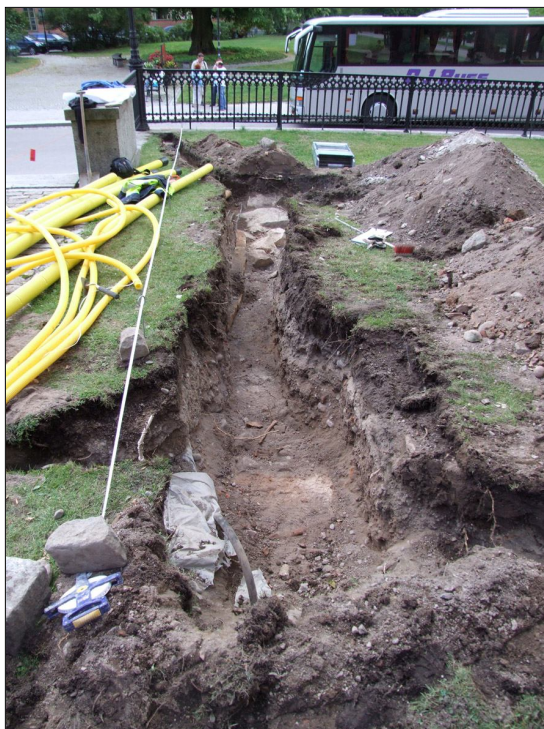

Beskrivning:

- 1). Mur av 0,3-0,4 m stora gråstenar och hårt kalkbruk.
- 2). Kraftig mur av stora gråstenar (0,4-0,6 m) med mycket murbruk. Stört av tidigare ledningsdragningar.
- 3). Lös kalk och kalkfragment. Fynd av porslin, kritpipor, rödgods och F1.
- 4). Lös gråbrun sand med rikligt av småsten, inslag av tegelkross och murrester.
- 5). Hetrogent sandigt grus med rikligt av kol, bränt trä, kalkbruk och tegelkross. Fynd av kopparsmältor.
- 6). Grav. Fyllning av grå myllig sand med rikligt av stenar. Fynd av ben (vertebrae, radius, pelvis) kistrester och kisthantag.
- 7). Ljus rödbrun homogen sand.
- 8). Grav. Fyllning av grå sandig mylla med inslag av sten och tegelflis. Fynd av ben (tre femur, två tibia).

Figur 7. A3, Planritning och beskrivning över murrester och gravar som påträffades på domkyrkans södra sida. Murarna är sannolikt från S:ta Barbaras kapell och gravarna är troligen från 1700-talet. Höjdvärdena angivna i RH2000. Måttangivelser inom parantes anger schaktdjupet inom respektive område.

Schaktet var i den södra delen 0,4 m brett och här framkom en gråstensmur av 0,3-0,4 m stora stenar med hårt kalkbruk. Muren har byggts något kraftigare i schaktets västra del där stenarna va 0,4-0,6 m stora där det också fanns ett murliv. Muren var skadad och delar borttagen i den norra delen, vilket gjorts i samband med tidigare ledningsdragningar. Endast ett skift av muren var möjlig att dokumentera och dess totala djup är okänd. Sannolikt är detta innermuren till S:ta Barbaras kapell och det kalkbemängda lagret (lager 3) ligger alltså inne i byggnaden. Fyndmaterialet i lager 3 och den stora mängden kalk har tolkats som om grundmurarna till S:ta Barbaras kapell har använts som kalkrörningsgrop under renoveringsarbetena på 1800-talet. Ett tillsynes opåverkat brand- och raseringslager, vilket bl.a. innehöll kopparsmältor påträffades i schaktets norra del (lager 5). Möjligen ska detta brandlager sättas i samband med 1702 års brand av domkyrkan. I schaktets norra del påträffades även två gravar. I den ena (lager 6) fanns bevarade trärester och kisthandtag samt ben efter en individ gravlagd i öst-västlig riktning. I den andra graven (lager 8) fanns inga rester efter en kista. Här fanns benrester efter två individer vilka låg i öst-västlig riktning. Vid schaktningsarbetet för S:ta Barbaras kapell påträffades ett kalkstensfragment av en gravhäll (se vidare Fynd). Fragmentet låg löst i de omrörda massorna av kalk och kalkbruk (lager 3, figur 7 och 8b).

Figur 8a och 8b. A3. Det smala schaktet söder om domkyrkan vid trappan. 8a, i schaktet skymtar de påträffade gravarna och resterna efter muren till S:ta Barbaras kapell. I bakgrunden ses Riddartorget. 8b, närbild av muren och det kalkbemängda området. Foton tagna mot söder av Joakim Kjellberg, Upplandsmuseet.

Byggnadshistorien för S:ta Barbaras kapell och hus har skrivits av Ronnie Carlsson i samband med arbetet av verket Uppsala domkyrka. Nedanstående uppgifter om byggnader och årtal är hämtade ifrån detta arbete (Carlsson manus). S:ta Barbaras kapell låg på domkyrkans södra sida, innanför domkyrkans bogårdsmur, som också möjligen utgjorde kapellets södra mur. Kapellet låg i väster vägg i vägg med domkapitelhuset och i öster vägg i vägg med en byggnad som kallats S:ta Barbaras hus. Det sistnämnda var sannolikt ett bostadshus som fått sitt namn genom närheten till kapellet, samt efter ägandeförhållandet av byggnaderna. S:ta Barbaras kapell stod färdigt 1501 och S:ta Barbaras hus var färdigt samtidigt eller strax därefter.

S:ta Barbaras kapell och hus tycks ha dragits in till kronan under reformationen, då det 1544 skänktes till Birgitta Kristiernsdotter (Vasa). Efter flera överlåtelser inom släkten skänktes S:ta Barbaras hus år 1614 till akademien och kapellet till domkyrkan. Kapellets historia under 1600-talet är föga känd. Troligen var huset vid mitten av århundradet förfallet och övergivet. I domkyrkans inventarieförteckning 1693 finns en noggrann redogörelse över domkyrkans hus i närheten. Där räknas dock inte S:ta Barbaras kapell upp. Möjligen har en del av kapellet använts som förråd eller kyrkans vågbod under 1600-talet (Carlsson manus).

Figur 9. S:ta Barbara levde enligt legenden runt år 300 e. Kr. Hon är bergsmännens och artilleristernas skyddshelgon och avbildas vanligen med ett torn, som på denna bild. En relik av Barbara fanns i Uppsala domkyrka. Kalkmålning från Litslena kyrka i Uppland ca 1470 (Pegelow 2006, s 32).

Mellan A2- Domkapitelhuset och A3- S:ta Barbaras kapell grävdes ett schakt i riktning mot söder i höjd med trappträcket (figur 3). Syftet med schaktet var att möjliggöra belysning av trappträcket. Schaktet som var 0,4 m brett grävdes mycket grunt, ca 0,2 m under befintlig stenläggning. I schaktets södra del vid trappträcket observerades en murrest av en stor gråsten helt täckt med hårt kalkbruk. I bruket fanns fler mindre stenar fästa. Sannolikt är även denna mur en del av domkapitelhusets norra mur, alltså samma mur som framkom vid A2.

Fynd

Vid den arkeologiska övervakningen av schakten runt domkyrkan observerades stora mängder ben. Dessa antas utgöra rester efter relativt ytligt liggande begravningar från 1700-talet. Benen låg vanligen omrörda i det grusiga fyllnadslager som fanns under matjorden. Samtliga ben lades tillbaka i schaktet.

Vid sträckan som berörde S:ta Barbaras kapell var schaktet något djupare och bredare för placering av ett elskåp. I detta schakt påträffades omrörda kalkbemängda lager som innehöll porslinskärvor, skärvor av yngre rödgods och kritpipsfragment. Här påträffades också ett fragment av en medeltida gravhäll. Troligen har fyndmaterialet hamnat på platsen under renoveringsarbeten på 1800-talet då man nyttjat S:ta Barbaras kapells innermurar som kalkrönningsgrop. Det enda fynd som tillvaratogs var gravstensfragmentet.

Figur 10. Ett gravstensfragment av kalksten ca 20 x 12 cm stort, påträffades i fyllnadsmassorna vid S:t Barbaras kapell. Fragmentet har möjligen inskriptionen..L Y I.. Fragmentet kan dateras till tiden omkring år 1500 (Muntlig uppg. Herman Bengtsson, Upplandsmuseet).

Fragment av gravhällen utgörs av en kalksten med måtten 20 x 12 cm. Hällen bär en inskrift av minuskler som möjligen kan tydas till L Y I. Inskriptionen kan dateras till åren omkring 1500. Vid en genomgång av alla äldre avbildningar av gravstenar upptecknade av Johan Peringskiöld 1719 och Antikvitetskollegiums teckningar på Kungliga Biblioteket i Stockholm kunde tyvärr inte detta fragment identifieras (Muntlig uppgift Herman Bengtsson, Upplandsmuseet. Peringskiöld 1719 och akterna FL4B och FL6).

Sammanfattning

Efter beslut 2008-04-01 från Kulturmiljöenheten, Länsstyrelsen i Uppsala län (1st dnr 431-1952-08 och 431-1953-08) har Upplandsmuseet, avdelningen för arkeologiska undersökningar, utfört en arkeologisk schaktningsövervakning i samband med arbeten för ny fasadbelysning runt Uppsala domkyrka.

Vid schaktningsövervakningen påträffades murrester både på norra och södra sidan av domkyrkan. Vid kyrkans norra portal påträffades murrester vilka sannolikt hör till den kraftiga terrasseringsmur som anlagts i syfte att stabilisera området. På kyrkans södra sida påträffades murrester efter det senmedeltida domkapitelhuset, samt S:ta Barbaras kapell som invigdes år 1501. Ett kalkstens fragment från en gravsten med inskription togs till vara vid undersökningen. Arbetet var tänkt att beröra de runstenar som står uppställda på domkyrkans östra sida. Dessa kom dock aldrig att beröras då schakten placerades en bit ifrån dem.

Administrativa uppgifter

Plats: Domkyrkoplan, Uppsala

RAÄ nr: 88:1

Fornlämningstyp: Medeltida kulturlager

Undersökningstyp: Schaktningsövervakning

Orsak till undersökningen: Anläggningsarbeten för ny fasadbelysning till domkyrkan.

Fältundersökningsperiod: 2008-05-29 – 2008-08-07

Höjdsystem: RH2000

Projektledare: Anna Ölund

Fältarbete: Joakim Kjellberg, Örjan Mattson, Bent Syse och Anna Ölund

Upplandsmuseets dnr: Ar-390-2008

Upplandsmuseets projektnr: 8270

Beställare: Svenska kyrkan

Handläggare på länsstyrelsen i Uppsala län: Isa Lindqvist

Länsstyrelsens dnr och datum för beslut: 431-1952-08 och 431-1953-08, 2008-04-01

Fynd: 1 fyndpost. Invnr: UM42126. Förvaras i Upplandsmuseets föremålsarkiv

Arkivmaterial: Förvaras i Upplandsmuseets arkiv

Referenser

- Akter*. Antikvitetskollegiums teckningar. Kungliga Biblioteket. Stockholm. Akt FL4B och FL6.
- Anund, J.* 1992. Domkyrkoplan i Uppsala. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Rapport UV 1992:7. Stockholm.
- Anund, J.* 1994. Domberget och Uppsalas högmedeltida stadsplan. Öväntade resultat av en arkeologisk undersökning. I: Uppland 1994. Årsbok för Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund. Uppsala.
- Anund, J.* 2008. Urbanisering och kulturlager- sju undersökningar i Aros och Uppsala. Uppland, Uppsala stad, Domkyrkoplan, Bangårdsgatan, Akademiska sjukhuset, kvarteret Domen och kvarteret S:t Erik. UV Uppsala, Rapport 2008:9.
- Carlsson, R. manus.* Domkyrkan i Gamla Uppsala. Nya domkyrkans omgivningar. Arkeologi. Uppsala domkyrka, Volym 2. Red. Bengtsson, H. Sveriges kyrkor. Kungl. Vitterhetsakademien 2010. Stockholm.
- Pegelow, I.* 2006. Helgonlegender i ord och bild. Stockholm.
- Peringskiöld, J.* 1719. Monumenta Ullerakerensia cum Upsalia nova iilvstata. Stockholm.
- Syse, B.* 2005. Arkeologisk schaktningsövervakning. Konsistoriehuset. Schaktningsarbeten vid Konsistoriehuset. Raä 88. Fjärdingen 22:1-1. Domkyrkoplan 5-7. Uppsala stad och kommun. Upplandsmuseet arkeologiska avdelning . Rapport 2005:12.
- Syse, B.* 2006. Antikvarisk kontroll. Invid domkyrkan. Nedgrävning av radonbrunnar. Raä 88, domkyrkan, Uppsala stad, Uppland. Upplandsmuseet, arkeologiska avdelningen. Rapport 2006:12.
- Syse, B.* 2007. Antikvarisk kontroll. Invid domkyrkan. Nedgrävning av radonbrunn Raä 88, domkyrkan, Uppsala stad, Uppland. Upplandsmuseet, arkeologiska avdelningen. Rapport 2007:18.
- Uppsala domkyrkas restaureringskommitté* 1977. Uppsala domkyrkas restaurering 1971-76. Redogörelse. Uppsala.